

Wybory w Kosowie – wymiana elit rządzących

Marta Szpala

14 lutego w Kosowie odbyły się przedterminowe wybory parlamentarne. Zdecydowane zwycięstwo odniosło w nich Vetëvendosje (VV, Samostanowienie) Albina Kurtiego – lewicowa partia o antyestablishmentowym nastawieniu. Ugrupowanie to zdobyło (według niepełnych wyników) blisko 48% głosów, co oznacza wzrost o 20 p.p. w porównaniu do wyborów w październiku 2019 r. Najprawdopodobniej rezultat ten przełoży się na 58 mandatów w 120-osobowym parlamencie.

Ogłoszenie przedterminowych wyborów było konsekwencją orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z grudnia 2020 r. o niezgodności powołania rządu Avdullaha Hotiego w czerwcu 2020 r. z ustawą zasadniczą. Znaczący spadek poparcia i najniższe wyniki w historii uzyskały ugrupowania odgrywające kluczową rolę na scenie politycznej od ogłoszenia niepodległości przez Kosowo w 2008 r., wywodzące się ze struktur Armii Wyzwolenia Kosowa (UÇK). Demokratyczna Partia Kosowa (PDK) zdobyła 17,36% głosów, a Sojusz na rzecz Przyszłości Kosowa (AAK) – 7,41%. Centrowa Demokratyczna Liga Kosowa (LDK) premiera Hotiego uzyskała 13,18% głosów. Serbska Lista – ugrupowanie wspierane przez rząd w Belgradzie – otrzymała 6,4% głosów i zajmie wszystkie 10 miejsc zagwarantowanych dla przedstawicieli mniejszości serbskiej (kolejne 10 przypada przedstawicielom pozostałych mniejszości narodowych). Frekwencja była rekordowo wysoka i wyniosła 47% (w 2019 r. – 44,5%).

Zadaniem nowego parlamentu będzie także wybór prezydenta. Hashim Thaçi zrezygnował z tego stanowiska w listopadzie 2020 r., gdy postawiono mu zarzuty popełnienia zbrodni wojennych.

Komentarz

- W wyniku zdecydowanego zwycięstwa Vetëvendosje dojdzie do przejęcia władzy przez nową generację polityków, co oznacza szansę na stabilizację sytuacji politycznej. W ostatnich czterech latach przedterminowe wybory parlamentarne odbyły się w Kosowie trzy razy. Tradycyjne partie tworzyły koalicje rządowe mimo animozji personalnych i różnic programowych, gdyż ich priorytetem było zablokowanie przejęcia władzy przez VV, które opowiadało się za efektywną walką z korupcją.
- Źródłem sukcesu Vetëvendosje – ugrupowania wywodzącego się z ruchu protestu – jest rozczarowanie społeczeństwa tradycyjnymi partiami z powodu znacznego poziomu korupcji i nepotyzmu oraz ich niewielkich osiągnięć w polityce wewnętrznej i zagranicznej. Vetëvendosje prowadziło wspólną kampanię z pełniącą obowiązki prezydenta Vjosą Osmani, wywodzącą się z LDK, która jest teraz kandydatem VV na

najwyższy urząd. Partia ta zmobilizowała do udziału w elekcji kobiety, młodych wyborców i liczną diasporę, co przełożyło się na wysoką frekwencję. Poparcie dla ugrupowania znacząco wzrosło, gdy rząd jego lidera – Albina Kurtiego – został odsunięty od władzy w czerwcu 2020 r. pod presją administracji Donalda Trumpa. Prezydent USA naciskał na szybkie porozumienie Kosowa z Serbią oraz znaczne ustępstwa Prisztiny, czemu ówczesny premier był przeciwny.

- Kurti chce wykorzystać silny mandat społeczny do przeprowadzenia kompleksowych reform wewnętrznych. Priorytetami będą: zdecydowana walka z korupcją, kwestie ekonomiczne oraz odejście od obecnych bardzo liberalnych zasad zarządzania gospodarką. Polityka zagraniczna i normalizacja relacji z Serbią zejdą najprawdopodobniej na dalszy plan. Kurti zapowiada wprowadzenie kontynuowanie rozmów z nią pod auspicjami UE, ale postępy w tym zakresie zależą od presji UE i USA, a Prisztina będzie mniej skłonna do dalszych ustępstw wobec Belgradu. Dotychczasowi przywódcy Kosowa mieli zdecydowanie słabszą pozycję w negocjacjach z sąsiadem, choćby ze względu na to, że ciążyły na nich zarzuty zbrodni wojennych popełnionych podczas walk z Serbami w latach 1998–1999 i cieszyli się coraz mniejszym poparciem społecznym. Zarówno Kurti, który w latach dziewięćdziesiątych był więźniem politycznym Serbów, jak i Osmani, wypędzona z rodzinnego domu przez serbską armię, będą dla Belgradu zdecydowanie trudniejszymi partnerami do rozmów. Wzajemne stosunki obu państw może też skomplikować włączenie do rządu niezależnych działaczy serbskich w miejsce przedstawicieli kontrolowanej przez tamtejsze władze partii Serbska Lista.